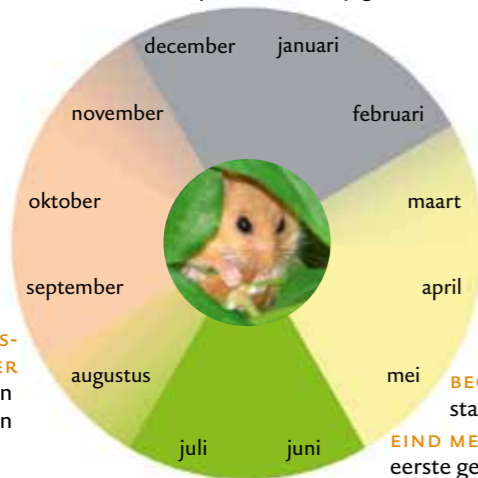

HALF NOVEMBER-HALF MAART
meeste dieren in winterslaap in een nest op grondniveau

SEPTEMBER-NOVEMBER
zakken af naar de lagere
zonovergoten struwelen
en randvegetaties met
veel bessen, noten en
pitten om op te vetten
voor de winter

BEGIN AUGUSTUS-
EIND OKTOBER
geboorte en groei van
merendeel van de jongen

VOORJAAR-ZOMER
op zoek naar voedsel hoog in de bomen

HALF MAART-BEGIN APRIL
korte pieken van activiteit

VANAF HALF APRIL
volledig actief

VOORJAAR
eten vooral eiwitrijk voedsel

BEGIN MEI
start paartijd

EIND MEI
eerste geboortes van de jongen

OPKLIMMEN UIT HET DAL

De Provincie Limburg wil het leefgebied en de verspreidingsroutes van hazelmuis herstellen. Limburgse natuurorganisaties en andere terreineigenaren zetten zich daarvoor in. Dat gebeurt door de aanleg van brede houtsingels en aanplant van struiken langs graften. Met deze groene linten worden geschikte, op zichzelf staande leefgebieden met elkaar verbonden. Dankzij de intrede van kuddes paarden en runderen die het hele jaar buiten grazen komt ook de spontane struweelontwikkeling weer op gang: weelderige begroeiingen langs bosranden, houtwallen en in de graslanden. Gemeenten kunnen eveneens meehelpen aan het herstel. Door maai- en snoeiwerk in bermen uit te stellen tot de winter, vormen de vlijmscherpe messen van machines in het najaar geen bedreiging meer voor het aapje van het zuiden.

Activiteiten hazelmuis

ETEN EN GEGETEN WORDEN
Bloesems, knoppen en insecten vormen het voorjaarsmenu van de hazelmuis. Later in de zomer komen ook bessen en zaden (zoals bramen en hazelnootjes) aan de beurt. Met deze voedzame hapjes maakt hij een vetvoorraad voor de winter. Zelf vormt de hazelmuis een smakelijk hapje voor tal van roofdieren. Maar zijn vlugheid beschermt hem, evenals zijn toevlucht tot struiken met stekels, zoals braam, meidoorn en sleedoorn.

Hazelmuis

Aapje van het zuiden

Als behendige acrobaten bewogen hazelmuizen zich vroeger door heel Limburg - van zuid tot noord - via takken en twijgen door bomen en struiken. Met hun grote ogen, harige grijpstaart en grijpgrage vingertjes en teentjes waren zij de aapjes van het zuiden. Buiten de provincie Limburg komen deze schattige diertjes in ons land niet voor, wel in het aangrenzende Duitsland en België. Vroeger vormde Nijmegen in Nederland hun noordgrens. Ongemerkt werd de hazelmuis in de 20ste eeuw teruggedrongen tot het meest zuidoostelijke hoekje van Limburg: de gemeenten Vaals en Gulpen-Wittem. Hoe kwam dat en wat kunnen we hieraan nu doen?

provincie limburg

COLOFON April 2012

TEKST EN SAMENSTELLING Hettie Meertens en Bram Houben

FOTOGRAFIE Ruud Foppen, Goedele Verbeyle, René Krekels, Dominique Verbelen & Twan Teunissen

ILLUSTRATIE Jeroen Helmer VORMGEVING Franka van Loon

Toekomstvisie van Zuid Limburg. Bosgebieden zijn met elkaar verbonden door houtsingels, graften en hagen maar ook door extensief begraasde bosweides, en vormen een groot aaneengesloten natuurgebied. Dieren en mensen kunnen hier vrij tussen bewegen.

AANGENAAM KENNIS TE MAKEN

Een ontmoeting met een hazelmuis is een bijzondere verrassing. Met grote kraalogen kijkt hij zijn toeschouwer verwonderd aan. Makkelijk zal hij

zich doorgaans niet laten zien. Want in het winterhalfjaar slaapt de hazelmuis, weggekropen in de humus, dag en nacht. En in het zomerhalfjaar is hij vooral 's nachts actief. De belangrijkste activi-

teiten van deze vertegenwoordiger van de slaapmuizen-familie zijn – naast slapen – voedsel zoeken, nestjes bouwen en jongen grootbrengen. Dat gebeurt allemaal in bomen en struiken.

BROODNODIG...

Zonder struikgewas is de hazelmuis verloren. Hij vindt hier voedsel en beschutting. Tevens vormen struiken en boomkruinen de enige mogelijkheid voor hem om zich over grotere afstanden veilig te verplaatsen door het landschap, op weg naar soortgenoten of naar nieuw leefgebied. De kunst van het rennen over de grond beheerst deze acrobaat namelijk nauwelijks. Dat heeft te maken met de bouw van zijn pootjes. In natuurlijke landschappen met grote grazers zijn struwelen volop aanwezig. Daar groeit het struikgewas langs bosranden, in graslanden en op open plekken in het bos. In kleinschalige cultuurlandschappen komen struiken vooral als aanplant voor, in de vorm van hagen en heggen langs perceelsranden en houtkanten langs holle wegen. Met het verdwijnen van het begraasde natuurlandschap en de aantasting van het kleinschalig cultuurlandschap kreeg de hazelmuis een flinke klap.

HAZELMUIS ALS SYMBOOL

Deze nekslag voor de hazelmuis staat niet op zich. Ook veel andere zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en insecten zoals vlinders, zijn van nature aangewezen op een halfopen landschap met bos, struweel, ruigte en grasland. De achteruitgang van de hazelmuis staat symbool voor de achteruitgang van een groot deel van de inheemse fauna. Maar dit geldt ook omgekeerd: de hazelmuis als symbool van vooruitgang. Een hele schare aan wilde dieren zal mee profiteren van inspanningen voor de hazelmuis!

